

HRVATSKI PLANINAR

Viestnik „Hrvatskoga planinarskoga društva“ u Zagrebu.

Pjesma planinara.

Spjevao Božidar Kukuljević Sakcinski.

Kad nebom ruže prospe zora
I kad se od sna budi gora
Na visu već sam planinskom
Kog ljubim srcem, dušom svom, —
Tu mi gorsko cvieće mri,
S milja tu mi grud se širi
I kličem, motreć doma čar:
Ja hrvatski sam planinar!

Ivančica je mila meni,
Na Velebitskoj rad sam stieni,
Na Risnjaku znam jele sve,
Na Sljemenu sve biline,
A kad stojim na Triglavu
Gledam raja sliku pravu,
Stog Bogu hvalit mi je mar
Što hrvatski sam planinar.

A kad se s visa planinskoga
Naužih čara doma svoga
Sa pobrom sjest pod zelen-hrast
I vince srkat mi je slast,
Pjevam tad o zlatu svom
I o divnom svojem domu,
U hrvatskih sam gorah car:
Ja hrvatski sam planinar!

Iz Zagreba na Triglav.

V gorensko oziram se skalnato stran,
Triglava bliše se vrhovi,
Prot jasnemu nebu kipi velikan,
Kaj delajo gleda sinovi;
On videl je zgodbo Slovenje otrok
Je slišal njih petje, njih vrisk in njih jok.
Vse je vihar razdjali;
Narod je zmiraj stal
Gledal na Triglava neba obok.

Semraje.

Poslije srdačnog pozdrava, pozvao me veleč. g. Aljaž da podjem u njegov župni stan, udaljen četvrt sata od željezničke postaje, izpričavajući se, da ne može sa mnom na Triglav radi nekog neodgovarajućeg posla. Tri je sata prošlo,

a kako sam želio da umah podjem dalje i do slovenske planinarske kuće na Triglavu da ondje prenoćim, uputisemo se u Mojstranu, u gostonicu Šmericovu, koje je gospodar takodjer dobar vodj za triglavsku planinu. Ovdje se okrije-pismo, pokupisemo provijant, a napose iskuhali nam 1 litar čaja bez šećera, koji ponajbolje, kako vele, gasi žedju i razigrava živce, tu se i preobukosmo. G. Aljaž dao mi svoju posjetnicu na čuvara slov. plan. kuće, da mi dopusti, da smijem misiti u triglavskoj kapelici.

Uzev okovan štap u ruke i oprostiv se sa župnikom i ondje prisutnim prijaznim gospodinom — prekrstih se i oputih se sa vodičem u ime božje na Triglav, pjevajući putem tihano Vilharovu pjesmicu:

Na goro, na goro, na strme vrhê
Me kliče, me miče, me vabi srce.
Na gori cvetice najžalše cveto
In ptice preljube, najslijajše pojo.

Nu kojim putem da udarimo. Tri su puta što vode iz ubavoga sela Mojstrane, koju protiče brzica Bistrica, tjerajući strojeve nove cement-tvornice — na Triglav: put kroz Krmu (najlaglji, ali dug do 8 sati), put kroz Vrata, veoma zanimiv al i pogibeljan, put kroz Kot, dosta težak, ali ne prepogibeljan. Odlučih se za ovaj posljednji. Sve malo po malo uspinjasmo se desnom stranom doline, putujući hladovitom šumom reč bi kao po ravnici, premda je pod nama prolonma dolina sve dublja i dublja postajala u polovici koje se nalazi selo Radvanje. Ovdje ondje naidjosmo na koje stado, a put bijaše, ako i 7. kolovoza, poput crvenog saga pun miomirisnih i preslatkih jagoda, koje sam neprestance brao i njima žedju gasio, a ujedno bijaše i silesija črnica.

Za dva sata i pô dodjosmo u kut, koji bijaše pokrit drobnim kamenjem u obsegu kakovih pet jutara, vrhu njega strmo se uspinjajuća jaruga napunjena na desetak metara visoko starim i prastarim snijegom ispod kojega je tekao bistar potok kao iz kakova tunela. Pa kuda ćeš dalje? Vodič me povede tik ispod snijega na lievu stranu; temperatura od 29° C. snizila se na 12°, pa sada ajde penji se amo tam u vis na Rjavinu (2534 m.), a tada opet sve više i više uzduž Rjavine ponajprije po kržljavom bukovom grmlju, a zatim dodjosmo na sniježnu vis-poljanu nad kojom se s jedne strane diže ko odsječena dolomitna stjena Rjavine, a s druge strane visoki Urh.

Kod njekoga izvora nad vječnim snijegom u kršu počinusmo i založismo, te ovdje stigosmo dvojicu planinara sa vodičem, koji su izniknuli na kolodvoru, jednog starog profesora iz Trsta i njegova sina. Oni pobrzaše naprijed, ali ih naskoro stigosmo. Iza dvosatnog hoda po snijegu, krenusmo na desnu stranu pod brieg Urh, otkuda se uspesmo na sedlo »Kot«, gdje nam svoj trojici osim vodičima, malne odrekoše noge službu svoju. Svaki čas bi sjeli, te sabirali oko sebe alpinsko cvijeće, koje je bujalo u kršu medju snijegom. U doline pao je mrak, dočim su vrhunce Triglava još zlatili zadnji sunčani traci. Tik ispod sedla, došli smo do 10 metara visokog stupa, na koji bijaše pribita u razmaku od jednog metra, sad na lievo, sad na desno crno obojena daska. Vodič mi

reče, da ovime mjere visinu snijega. Na upit, tko to mjeri, odgovori mi, da to čini g. župnik Aljaž, koji posjeduje izvrstan dalekozor. Prije, što smo pošli iz Mojstrane, pripovjedao nam g. Aljaž da je isto jutro, čim je ustao, gledao dalekozorom na Triglav, pa opazio kako se dvie gospodje sa jednim gospodinom te vodjem lagano uzpinju na mali Triglav, a pred njima i pseto, koje su uzeli sa sobom. Da se o izvrstnosti tog dalekozora osvjedočimo, upitali smo čuvara plan. kuće, tko je bio na Triglavu u jutro, pa nam je potvrdio Aljaževu pripovjedanje. Zapitav vodića, kamo ćemo doći sada, odgovori: u pakao. Kako to, rekoh mu, ta pakao je dolje — ali mi uzvrati: i gori. Pa u istinu. Kad prisjesmo na sedlo, otvorit će pred nama ogromna duboka kotlina izmedju Rjavine, Urha i Kredarice velika do 100 jutara, a pokrivena sa Bog zna kako dubokim snijegom, samo ovdje ondje stršila je koja velika šiljasta pećina poput strašila, rasvjetljivana srebrnim tracima blijedog mjeseca, koji je upravo izašao.

Vodići su nas svaki čas tješili, pošto smo popostajali i krijeplili se mrzlim čajem i vinom govoreći: evo sada ná ćemo doći do Dežmanove planinske kuće. Sa sedla »Kota« prošli smo opet na lijevu stranu, obadjosmo pakao, svratismo se na klisuru s desne strane na kojoj zagledasmo Dežmanovu kuću, do koje se jedva jedvice dovukosmo. Put je trajao dobrih 5 snti; dva sata zemljom, a tri po snijegu neprestance se uzpinjajući. Čuvar Dežmanove kuće primi nas lijepo, naloži štednjak i spremi konservni gulaš, a uz to nam donese dobra vinca. Na brzo se okrijepljeni razveselismo — naskoro popismo topli čaj, pa onda u spavaću sobu, ta sutra valja najkasnije u dva sata ustati, da dodjemo barem na mali Triglav prije izlaska sunca. Za čas nas zagrli slatki Morfej i spavali smo kao zaklani.

Nu kolike li borbe u snu? Sanjao sam teške sne. Sad mi se sanjalo, kako prelazim ledenike, poskliznu mi se noge i evo letim u ponor — sada opet, kako stojim povrh klisure uske, pogledam u silni ponor, a u taj me čas spopade vrtoglavica te se sruših u nj, ali na svu sreću zakvači se moj havelok za oštiri šilj, na kojem ostah visiti, na što mi priskoči moj vodič u pomoć, te me za ramena pograbi i izbavi od propasti. Upravo u taj čas probudih se, a uz mene stajaše u istinu moj vodič koji me je došao budit, jer da su već dva sata, da valja krenuti. Cića zima vladaše u sobi, pa zato svaki brže bolje poskočimo k štednjaku, te se ondje obukosmo. U taj čas bijaše čaj kuhan, kojega popiše svi osim mene, ta želio sam, da čitam sv. misu. Vani je vijao mrzli sjever, nebo bijaše posuto bezbrojnim zvjezdicama, koje reč bi da su u visinama jasnije, a mjesec je svršio dvije trećine svoga puta. Divno bijaše kada stupismo iz kućice!

Pod nama i nad nama cakli se snijeg od mjesecine, a povrh snijega strše divlje klisure Rjavine, Urha i Kredarice, te maloga i velikoga Triglava. Sputistimo se preko snijega nizdolicu na lijevu stranu k podnožju Kredarice, a tada koso u vis prama malomu Triglavu. Na istoku se sve većma i većma žarilo nebo, dočim je u dolini vladala jošte tama. Za čas zacakli se pred nama kao u zrcalu blijedo rumeno svjetlo. Što je to, upitah vodića, koji je vazda išao korak ispred mene? Sada smo na ledenjaku, odgovori mi on, pa za to treba, da pa-

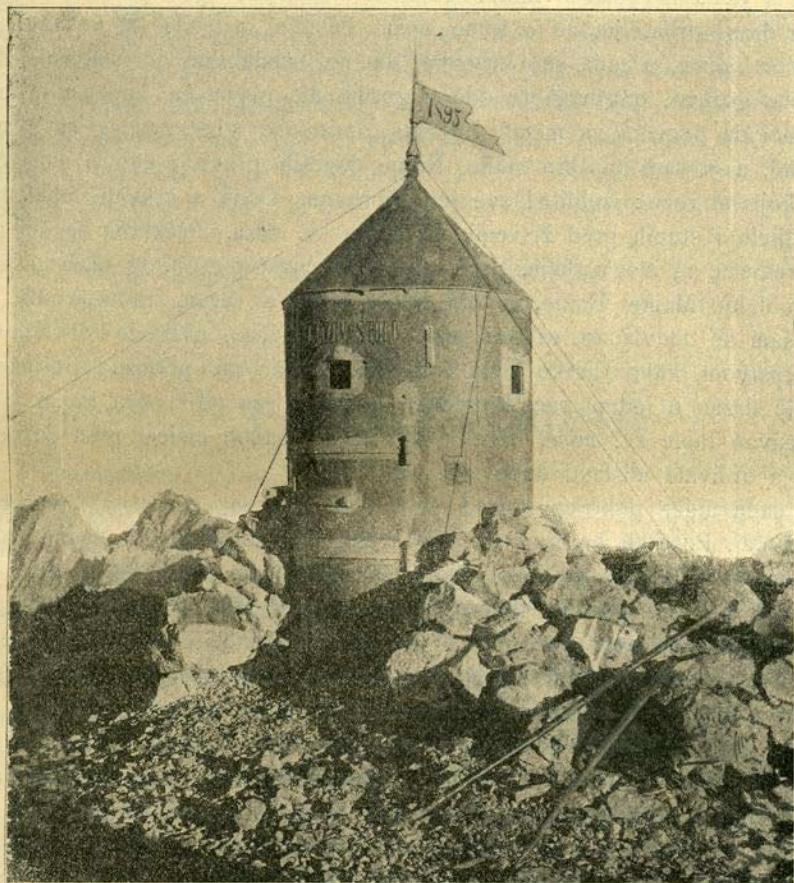
zimo na svaki korak. Iza tri četvrt sata prispjesmo pod gromadu maloga Triglava. A sada, upitah vodića? Sada ćemo ovuda gore, odgovori mi on; samo naprijed, pa gledajte u pećinu, a ne u ponor, da vas ne spopane vrtoglavica i pazite kuda stupate te se dobro hvatajte za željezne klinove, koji su zabiti u pećinu. Sada je išlo lagano, — samo se je čuo teški dah svakoga nas i svaki bi čas koji od nas popostao te kušao nije li kamenčić na koji će stati odkinut ili³ se još čvrsto drži gromade. Vodići su išli, bez da su se primali za klinove, kao da hodaju po ravnici. U pô puta, na reč bi nepristupnom mjestu umetnuta je u pećinu spomen ploča pjesniku i prvomu hribolazu triglavskomu Valentinu Vodniku. Za pô sata prispjeli smo na vrh maloga Triglava, upravo, kada su mu vrhunac taknuli prvi sunčani traci. Ovdje nas pozdravi ljuti sjever pa zato klekosmo brže bolje za zid ili bolje rekuć hrpu nabacana kamenja, da se uznojeni ne nahladimo.

Divan li bijaše istočni kraj, nepregledni red vrhunca kranjskih, koruških štajerskih i hrvatskih gora. Nu vodići nas opomenuše, da podjemo brže bolje dalje, da vidimo božanstveni pojav, kada se prvi sunčani traci kupaju u moru. Pošto mi bijaše uzlaz na mali Triglav toliko tjeskoba zadao, rekoh ostalima, neka podju dalje, a ja ēu ih ili ovdje pričekati ili ēu pomalo silaziti, da što prije misu odčitam. Nu moj vodič me uvjeravaše, da uzlaz na veliki Triglav nije ni toliko tegoban, a niti tako pogibeljan kao na mali, pa zato neka podjem. Nagovorio me te podjoh naprijed. Sada prolazimo povrh kose izmedju maloga i velikoga Triglava. Nekoč se je jašilo preko tog sedla, jer je po vrhu bilo usko 5, 10—15 cm, nu sada su slomili kamenje te je načinjen put širok 30—40 cm. Sjedne i druge strane je tako rekući okomita, do 300 m. duboka propast. Grozno, dá užasno je u nju pogledati, nu smjeli i odvažni planinari i ovaj su put načinili sigurnim, jer su u južne pećine zabili željezne motke i preko njih nategnuli uže, koje je usukano od žica. Za četvrt sata zahvatismo tjemenicu velikoga Triglava kod Aljaževog stupa, u koji brže bolje poskočimo, da izbjegnemo lјutom sjeveru.

Prvi pogled nam bijaše prama jugu. I gle!, poput vatre zasja Jadransko more, kad su prvi traci sunca po njemu pali; pod nama bijaše Trst, a zapadnije od njega obala Italije — la bella Venezia — zvonik sv. Marka. Vodići nam rekoše, da već odavna nisu vidjeli tako čisto obzorje, kao što bijaše ovoga dana. Nešto južnije od Trsta gledali smo Učku goru, — pa naš Klek, dalje Velebit, druge gore i planine, te otoke dalmatinske. Prama sjevero-zapadu evo Dobrača, Velikoga Kleka, i drugih divova — tirolskih i sjeverno-talijanskih, a sjeverno istočno Alpa gorujoštajerskih i dol. austrijskih.

Dobar sat bijah gore, te vazda gledao i gledao. Ako imaš samo iskrigu vjere, moraš da usklikneš sa kraljem Davidom: Velik li si i divan gospodine Bože u svom stvaranju! Tko je Tebi jednak? Koli čudesna su djela Tvojih ruku! Na glavici takova briega spoznaje čovjek svoju slabost i malenkost prama svome Stvoritelju. Dá, ovdje, diže se u čovjeku želja za sv. nebesima, ali čovjeku ovdje i nehotice nadolaze misli: Bože moj, ako je toli težko popeti se na visinu

blizu tri hiljade metara, zar je laglje prisjeti do Tvojih sv. dvorova vrhu sve-mira nebeskoga? Dà, ovdje dolazi čovjek do spoznaje, koli ozbiljan imade biti život ljudski. Jedan krivi korak, jedan kamenčić, ako se spotakneš, može biti uzrokom da poletiš niz strminu tu se razmrskas tako, da te po ostancima neće prepoznati. Ove i tomu slične misli napunjale su mi glavu moju. Nu jer sam se veoma znojio, idući gore, a k tomu bio na tašte, najavi se silna žedja. A što sada? Mise ne bi nikako rado propustio — a do slov. planinske kuće i do cr-

Aljažev izgledni tornjič na Triglavu.

kvice, ima još dobar sat hoda. Umolih vodiča, da mi poda butelju, koju sam uzeo za njega, te sam si nekoliko puta vinom okvasio usta. U spomen-knjigu zapisao sam svoje ime, zabilježio vidik i vrijeme, a zatim počeli smo silaziti. Na sedlu izmedju Velikoga i Maloga Triglava sabrao sam cvijeće predivnih boja. Čuditi se moraš, kad u tolikoj visini nadješ nježan cvjetić, koji podnosi i studen i nepogodna vremena.

Kad smo u jutro uzašli, pala je živa na 2°C. ispod ništice, nu kad je

izašlo sunce, temperatura se pomalo dizala. Sidjosmo s klisure maloga Triglava pod kojom sastasmo dva gimnazijalca iz Ljubljane, koji su tekar uzlazili, a sada krenusmo po sedlu preko sniježne poljane do srednje visine Kredarice. Jedva sam se gibao i na smrt žedan dovukao dz slovenske planinske kuće. Čuvar kuće izadje te me pozdravi i nagovori latinski. Odvrativ mu, predam posjetnicu g. Aljaža. Kad ju pročita, lice mu se zavedri, pruži mi obje ruke i progovori čistom štokavštinom: „Velečasni gosp., Vi ne možete pojmiti koliko me veseli, da mogu s vama hrvatski divaniti! Sretna li mene, da mogu i to ovdje doživjeti! Dobro je dragi prijatelju, ali o tome ćemo kasnije, a sada bi ponajprije rado da čitam sv. misu, a tada se okrijepim, da ne smalaksam od slabosti. Za čas će biti sve gotovo, odgovori te ode u gornji dio planinske kuće, a mome vođiću naruči da pozvoni na misu. Za čas ozvanjaše glas zvonca sa tornjića u goru i dol, a ja sam na tiho molio. Ni ne dovrših pravo i evo ti mog dobrog čuvara, koji mi reče: izvolite! sve je pripravno. Odoh u crkvicu, obukoh se u misno odijelo i stupih pred žrtvenik da čitam sv. misu. Prekrstih se, ali poslije nekog vremena ne mogu dalje. Srce mi obuze ćuvstvo osobitog blaženstva kada pogledah u kip Majke Božje, a oči mi se orosiše suzam radosnicama. Jedva jedvice sam se nadvladao, te sam pravo misu započeo, nastavio i dovršio sa toli slatkim čustvom, kako rijetko kada u životu. Čuvar mi pobožno posluživao, a moj vodič držao u jednoj ruci krunicu, a u drugoj uže od zvonca, kojim je svaki čas oglašivao tajne sv. mise. Svršiv sv. misu, padoh ničice pred žrtvenik, a duša moja uplivala u slasti duhovnoj.

A sada ajde, pokrijepite me! Jedva to izrekoh, evo nosi čuvar tečan i jak ruski čaj. Posrkah brzo to sa dvopekom, a zatim umolih, da mi razpremi krevet, da si do objeda poštено odpočinem. Kako sam legao, tako sam i slatko zaspao, dok me nije neki ženski smjeh družbe probudio. Brzo se uredih te iza-djoh iz gospojinske spavaonice, kamo me spavat spremiše, da vidim, što je nova, kakovo li je to društvo? Imam, što da gledam. Slovenski djaci vratise se već sa Triglava u kuću (dočim oni Nijemci iz Trsta sa kojima sam pošao gore i ostavio ih jošte ondje, prošli su kraj slov. plan. kuće i ne htjedoše da si u njoj otpočinu, da se ne oskvru). Uz njih stojaše neka dobro odgojena seljakinja nedaleko Bleda sa svojim bosonogim sinom i sa nekim pastirom vodičem iz bohinjske doline. Žena naricaše što nije mogla prispjeti ovamo za vrijeme sv. mise, jer je i onako došla gore, da ovrši svoj zavjet; a zvonce je čula kod kućice Marije Terezije, 3 sata ispod Kredarice. Doznav, što je na stvari, rekoh joj neka podje u crkvicu te se neka pomoli pobožno, dragi Bog će joj i to primiti za dobro. Izvršiv svoju pobožnost sa sinom svojim, zaputi se s njime i sa vodičem preko snijega, da se popne na Triglav. Dok se je objed kuhao, gledali smo, kako će se ta trojica uzpinjati. Prispješe sretno do klisure maloga Triglava. Bosonogi sin i vodič počmu se penjati, a i majka njegova jedno 30 metara visoko, — ali za čas opazismo, kako je ona skrenula natrag, dočim su ona dvojica dalje uzlazila.

Juha sa Magijevim začimbama, bila je tečna, a isto tako i kranjske

kobasice s kiselim zeljem, što smo dobili za objed, kojemu nije manjkala ni crna kafa. Čuvar kuće došao k nama, a dobra kapljica burgundca razvezala nam jezike, pa započele po hrvatskom običaju zdravice. Čuvar nazdravio nama, a uz to nam izpričao zle i sretne dneve života svoga. Bio je sin imućnih roditelja, koji ga poslaše u bijelu Ljubljanu. — Ondje svrši 6 gimn. razreda, nujer je stariji pošao u škole — uzeli ga u u 6. razredu u vojниke, gdjeno je po tadanju običaju morao služiti 12 godina. Odsluživ, nije ga veselila više škola, — otišao je u Slavoniju, postao lugarom, nadlugarom — proživio ondje koješta — a pod stare se dane vratio na svoju rodjenu grudu, da pričeka na konac zemaljskog putovanja svoga. Šesdesetu je godinu navršio, ali je čvrst i krijepek. Govori osim materinskog jezika, hrvatski, česki, talijanski i latinski. U ugodnom razgovoru brzo nam je proteklo vrijeme, pa smo morali misliti i na silazak, to više, što su se na Mangartu počeli sakupljati oblaci, a htjeli smo natrag kroz sedlo Vrata, a kraj vodopada Peričnika, koji put je najljepši, ali i pogibeljniji.

Sa mnom podjoše i ona dva djaka iz Ljubljane.

Put na Dizdarevo.

Krenuo sam iz Kutjeva 20. kolovoza g. 1894., da se uzpnem na Dizdarevo. Vodio me neki Pero, da li lugar ili podlugar, to ne znam, ali jedno sam izkusio toga dana, da su mu putevi bili skroz nepoznati. Podjosmo kraj vlastelinskoga grada braće Turkovića, nekoč jezuitskoga kolegija, pa onda lievom obalom Kutjevačke Rieke, najjačega potoka u sjevernoj poli Požežkoga polja. Uz put podjosmo kraj nekojih mlinica — žličara i zavismo u duboki prodolu bukove šume. Kad sam ovuda išao, kao da sam u kojem prodolu Gorskoga kotara, a sjećala me na to i vegetacija. I tu je uz obalu porasla jova i vrba, i tu se žutio naprstak (*Digitalis ambigua*) i jedić (*Aconitum Lycocotonum*), modrlila *Campanula Trachelium*, porasla konopljica (*Eupatorium Cannabinum*), *Prenanthes purpurea*, *Lunaria rediviva*, *Salvia glutinosa* i gdjekoja paprad Gorskoga kotara, a nije manjkao i netek (*Impatiens nolitangere*), srodnik naše vrtne balsamine.

Idući tako poređnim putem, na jednom nešto u vodi zaštropota, i digne se velika ptica u kojoj prepoznamo čaplju, a inače ne bijaše u prodolu živa stvora. Oko 9 sati dodjosmo u Veliku Rieku, gdje su ribnjaci vlastelinstva kutjevačkoga u kojima se umjetno goje pastrve. Svratili smo se u lugarnicu, ali lugara nismo našli, zato razgledav okolicu, krenusmo sami prama Dizdarevu, koje nas svojim imenom sjeća turskih vremena, jer bijahu dizdari (kapetani) u tvrdjavama zapovjednici janjičara. Došli smo do razkršće i krenuli Remetskom Riekom k podnožju briega. Od zapuštene pepelane, počasno uzlaziti, nu čim je Pero koraknuo, vidio sam, da ne zna puta i sam mi je poslije priznao, da ne bijaše nikada u ovim krajevima. On mi u obće imao biti nosiocem, a lugar provodičem. Podjosmo

uzbrdice i dodjosmo u veliku bukovu šumu, gdje je Pero sustao, ne znajući, kud bi krenuo. Označio sam mu pravac i pošao s njime, kad za malo opet stane.

— Putevi su se zarasli gospodine, pa ne mogu napred, što ćemo sada?

Označih mu po karti opet pravac, nu on neće uzbrdice, već krene novo probijenom stazom na desno. Za kratko stane.

— Ne idemo dobro gospodine, mi ćemo zaći. Sad sam ja vodio Peru, a on gledao, kako lahko i sigurno uzlazim.

— Oprostite gospodine, da pitam, a gdje ste se vi rodio?

— Ja, u Zagrebu, pa zašto pitate?

— Pitam gospodine, jer ste tako dobar hodac, ja nebi mogao s vama cito dan.

— Bio sam ja dragi Pero na drugim planinama, nego su ovi vaši bregovi, bio na Maloj i Velikoj Kapeli, bio na Velebitu i druguda.

— A jeste li bio u Perušiću?

— Kako ne bi bio, i u onoj velikoj pećini Samogradu, i u Širokoj kuli, Prvan-selu, Kaludjerovcu, Studencima.

— I u Perušiću ste bili, ja sam odanle rodom, nu ovdje mi je bolje i već sam ušparao koju krajcaru.

Ovako razgovarajući i uzlazeći, dodjosmo na pusto obrežje, koje bijaše na gusto zaraslo bujadi, koja se uždigla i 1·5 m. visoko. Kroz ovu gušćaru morali smo se probijati rukama i nogama, a hod nam je jako spriječavala polegla kupina, koji bi nas i zaustavljal.

Napokon izadjosmo mokri od rose i znoja, kao miševi na zaravanjak, gdje nadjosmo lugarsko ležište i kolibu, koju je neka zlobna ruka upalila bila. U taj čas začusmo hitac.

— Jeste li čuli Petre, netko puca?

— Jesam gospodine, bit će lugar, koji je pošao za nama. Izpali i drugi hitac, a mi mu dozivanjem naznačismo pravac, kojim mu valja poći do nas. Bio je na susjednom Kapavcu, najvišem briegu Krndije.

Tu smo sada naložili oganj, da se malo posušimo, da odmorimo i nešto založimo. Svaki je od nas imao u torbi hraniva: Pero ječmena kruha i suha mesa, lugar osim kruha i luka, još i slanine, soli i paprike, pa kad je njemu toga i duhana, hodat će cito dan po gori. U mene bijaše tvrdo kuhanih jaja, kruha, sira i jedna staklenka vina. Za nas u gori bio jestvenik dosta obilan, pa smo zato i slatko uživali, samo nam je u tome smetao dim, pa se i Pero premještao.

— Kud ja, dim za mnom gospodine, kao da mi je ciganka mati, pogradi svoj panj te se smjesti opet na drugu stranu.

Oko 12 sati podjosmo na Dizdarevo, gdje je «džamija», ali ne turska, već debeo zabit stup o koji su prislonjene ljestve.

Na ovu džamiju i mi smo pošli, pa zagledasmo Podravinu, Djakovštinu i Ugarsku, koliko je oko daleko moglo segnuti! Pred nama iztaknula se protegnuta Orahovica, divotan kraj, s kojime se oko težko opršta. Gledasmo Čačince, Mikleuš, Kozice, Bukovicu, vidjesmo Slatinu, Viroviticu, Našice i mnoga druga

selo, koja nam odavahu bjeleći se zvonici. Daleko тамо на kraju obzora srebrena se Drava, svijajući se bujnom Podravinom по којој se zelene šume kao raznolični sagovi i žare daleke njive pune božjega dara.

Ovamo k jugu, smetnusmo pod oko cielu Požežku dolinu, коју су Rimljani radi plodovitosti i ljestvica zvali «*Vallis aurea*» (zlatna dolina).

Požežka dolina ili bolje Požežko polje manje je od Zagorja za 10 milja. Sa Zagorjem se može samo u toliko sporediti, što i Požeško polje obrubljuju gore i to sa sjevera Crni vrh, Papuk i Krndija, sa istoka Krstovi vrh, sa juga Dilj-gora, Požežka gora i Babje gore, dočim ga sa zapada ograničuje Psujnik u kojem se uzdižu i najviši bregovi Požežkoga polja, као Brezovo polje (984 m.), Veliko brdo (921 m.), Javorovica (911 m.), Ivanska krst (918 m.), Oštrnjak (731 m.).

Sa visine gledajući, vidiš, da Požežko polje nije ravno, već valovito, puno brežuljaka i brežuljčića, које pokrivaju njive, vinogradi i voćari. U polju zagledat će tvoje oko duge vijugaste tamno-zelene pruge, којима је она као izpremrežkano. Te ti pruge označuju tok pojedinih potoka и потоčićа, što hrle ponajviše od sjevera k jugu. Jedni se izlievaju u bistrnu Orljavu, други u mutnu Londžu.

U Orljavu utiče Brzaja, Duboki potok, Emovački potok, Stražemanka, Glogovac, Veličanka, Kaptolka, Vetovka, Orljavica i mnogi drugi и nema polja, nema doline u domovini, која bi vodom tako obilovala, као Požežka dolina.

Gore Požežke doline su prohodne zato i vode ceste i putevi iz nje u sve strane ravne Slavonije. Jedna vodi iz Požege medju Psujnikom i Babjim gorama u Bačindol, па preko Cernika u Novu Gradišku, друга prodolom Orljave u Brestovac, па odavle preko Sloboštine i Orljavca do Kamenskoga, где се dieli u dvoje: западно иде preko Buća u Pakrac i Lipik, а sjeverno preko Kamenskoga dola u Voćin i Viroviticu. Treća cesta vodi kroz Pleternicu k jugu na Brod, четврта preko Buka, Ruševa, Sovskog dola i Levanske varoši u Djakovo, у пета preko Krndije u Našice i Osiek.

Gledajući k jugu, пада ti u oči metropola Požežkoga polja, biela Požega i obližnja mjesta, što se nasadiše baš u polju ili izpod humlja i brežuljaka. Zanimalo znati i Peru, što se sve vidi i kako gleda, па me umoli да mu подам »очалnice«, како је он звао мој »Feldstecher«.

Kad smo se nagledali i liepim vidikom razblažili, pokupio sam nekoje bilje a medju njime i zečim *Centaurea stenolepis*, па se lagano s puštasmo na susjedni brieg. Tu smo stupili na vapnovito tlo i zato našli nekoje biline, које до сада нисмо susreli, а састу inače i u наšем Primorju.¹⁾

Dvie su me biline iznenadile: jedno bijaše štitarka *Laserpitium marginatum*, jer je то права alpinka, i čemerika crna (*Veratrum nigrum*), коју i Pero poznao kao otrovnici. Raste u nas na Ivanščici, na Kleku, u Krbavi

¹⁾ Našli smo *Buphtalmum salicifolium*, *Peucedanum Cervaria*, *Cnidium apioides*, *Anthericum ramosum*, *Ligusticum austriacum*, od trava *Melica ciliata*.

na Mrsinju i Pliševici, u Lici na Visočici, na velebitskim Oštarijama, a u Gorskem kotaru kod duplja Gavranice, nedaleko Liča.

Izpod Kapovca nije crna čemerika riedka, a našli smo ju na povratku i na Tisovcu kod Duzluka. Bilina je povisoka, lišće veliko, eliptično-jajasto, ucvast grozdasto-metličasta, puna tamno-grimiznog cvjeta. Na Papuku i oko Orahovice raste njezina srodnica čemerika biela (*Veratrum album*) u koje je cvieće zućkasto-bielo.

Spuštajući se po malo nizbrdice, dodjosmo opet medju visoku bujad ili stelju i tu upozori Pero lugara, da ova »trava« cvate na noć Sv. Ivana, kad cvjet i pane.

— Da ti je naći onoga cveta, otvorio bi svaku bravu. Kamenom stazicom probismo se šikarom, izadjosmo na jednu čistinu, odkuda zagledah kraj, kakovih sam malo vidoio u domovini.

Na kamenu briegu uzdigle se pred nama ogromne razvaline grada Ružice, načičkane zelenju, a okružene čistim zrakom, dočim se na desno pribralo u hladu vočaka selo Duzluk, daleko tamо zelena Orahovica, a na okolo ravna Podravina.

Polegli smo u visoku travu, ovim se riedkim vidikom razblaživali i srce me vuklo, da obadjem Ružicu i s druge se strane vratim u Kutjevo.

Hoćemo li do Orahovice?, upitam Pera.

— Vi ćete danas gospodine još do Pećuha, odvrati on, naravna šešir i počesa se iza uha.

— Daleko je to gospodine, a što će moja žena, ako se ne povratim kući?

Mašim se u žep i podam mu opet cigaru, tješeći ga, da ćemo dolje odmoriti i kad smo tamо, da će nam biti i bolje.

— Neće ni tamо biti plot opletен kobasicama, aľ kad baš želite, poći ću s vama.

Upitav lugara, koliko je do gradine, reče, da će biti četvrt sata, nu kad tamо, izgubisimo skoro cielu uru. Spuštali smo se takovom strminom, da je Pero nekoliko puta sustao, znoj otro, uzdahnuo i smicajući se pošao dalje. Dodjosmo do nekoga potočića, gdje smo se oprali, vodom okriepili i onda u ugodni hlad izvalili. Bio sam tako umoran, da su mi se noge tresle, čim bi ustao bio, ali toga nit je smio znati lugar, niti neužrpljivi Pero. Podjosmo uzbrdice, dodjosmo u kestenovu šumu, poslije u brezik, a kad izadjosmo, evo nas pred gradinom, koja me sada svojom ogromnošću još i više iznenadila.

Prama jugu uzdizao se veliki polokružni obranbeni zid, kakova nisam pred nijednim našim gradom vidoio. Temelj mu je od kamena do 3 m. visok, a na ovome opeka i kamen na 6 m. visok. U tom su zidu i prozori, a nad njim puškarnice. Dalje stoje četiri zida osebice, 4—6 m. visoki i metar debeli, a nad njima kula sa gotskim vratima, gdje ima i sada jedna drvena greda. Gradska kapelica gotskoga sloga ima četiri prozora, koji su obloženi klesanim kamenom. Još se vidi mjesto, gdje bijaše žrtvenik, a na dva tri kraja i liep na zidinama. Iza kapelice uzdiže se kula do 15 m. visoka, duga do 30 m., a široka 20 m.,

na 2 sprata sa 5 prozora. Do nje je opet ogroman gradski prostor sa 4 prozora prama zapadu, kojemu su zidine na dva metra debele, a negdašnje dvorište zraslo orasima. Na jednome mjestu spazismo uzak otvor, koji nas dovede u podzemni prostor, podpuno sačuvan, gdje bijaše nekoč valjda tamnica.

Boravili smo na gradini puna dva sata, ali nismo ipak sve razgledali i veličanstven mora da je bio grad Ružica, kojem su prvi temelj položili možda još Rimljani. Da bijahu gradu razni gospodari, odaje i sama gradja, odaju i dva sloga: gotski i romanski.

Prvi gospodar grada Ružice i Orahovice bijaše Petar Horvat, iza smrti kojega vladahu gradom (oko g. 1382.) sinovi mu Pavao Horvat, biskup zagrebački, Ivan Horvat, ban mačvanski i Ladislav Horvat. Kad se g. 1385. podigše proti kraljici Mariji, oteše im Ružicu Nikola Grabarski i Nikola Trentue, koji gospodovahu gradu samo dve godine, kad im ga ote kralj Žiga i darova Ivanu i Nikoli Gorjanskому. Poslije pripadaše grad sa okolicom glasovitim knezovom Iločkim. Po smrti Nikole Iločkoga, kralja bosanskoga (1487.) baštini sin Lovrinac 77 gradova po Ugarskoj, Slavoniji i Bosni, a medju njima i Ružicu.

Bogatiji od samoga kralja Vladislava II., uvriedi ovoga g. 1494., da nije ne samo došao na krunisanje, već je podpomagao i Turke, koji navališe na Ugarsku, a osim toga dade kraljeve pobirače poreza, koji dodjoše na njegova imanja, poubijati. Kralj odredi, da se sve Lovrinčeve tvrdjave osvoje, a on čuvši za to, utvrdi Ilok, Mitrovicu i Ružicu, kamo baci jaku posadu, pa se i sam ovamo zakloni. Za njime dodje i Vuk Branković, da ga po kraljevu nalogu obsjeda. Videći Lovrinac, da će biti poražen, umoli kralja po palatinu Zapoljskomu, da mu oprosti, nu uzalud, već kralj razljučen, odredi da se grad ima obsjetati i dalje. Vojvoda preda grad tadanjem kastelanu Ladislavu Bakaču, a on potajno pobegne u Nemeth-Ujvar. Nemogavši kralj da ulovi prkosnoga vojvodu, liši ga svih dobara i odredi, da mu ima suditi sabor, uslijed česa je kastelan predao grad Vuku Brankoviću.

Saznavši kralj, da je Lovrinac ugovorio sa Zapoljskim, da po smrti njemu svla dobra pripadnu, umoliše Tomo Bakač i drugi kralja, da Lovrincu dobra povrati. Kralj je pristao na to, ali uz uvjet, da ta dobra budu vlastništvo krune, ako Lovrinac bez mužkoga potomka umre, što se i dogodi g. 1516. Pošto se njegova supruga poslije udala za Ladislava Morea, postao je on i gospodarom Ružice.

More bijaše nasilan, podal i otimač prvoga reda, jer je proti kralju sklapao potajne ugovore. Mjeseca svibnja g. 1543. osvojiše Ružicu i Orahovicu Turci i tako dodje pod tursko gospodstvo.*

Kad je godine 1687., a mjeseca listopada Slavoniji kucnuo čas oslobođenja, kreće general Dünnewald s vojskom i pod Ružicu. Vidivši Turci, da ih kani obsjediti i obkoliti, napustiše grad i pobjegoše u goru, ostaviv topove i strieljivo. Dünnewald smjesti u grad jednog kapetana sa 100 momaka i kreće prama Požegi.

* Ernest Kramberger: Orahovica. Vienac, 1891.

Po izgonu Turaka pripade Orahovica sa Ružicom kr. komori, a oko god. 1722. barunu Anselmu pl. Fleischmanu, a Feričanci grofu Gašparu Cordui. Oba vlastelinstva prekupe g. 1730. i 1731. braća Nikola, Marko i Ivan baruni Pejačevići za 34.000 for., a ovi ga opet prodadoše g. 1742 ritmajstoru Demetru Mihaloviću za 35.000 for.

Godine 1760. razdieliše njegovi sinovi ova imanja, nu Orahovica sa Ružicom ostala je njihovom svojinom do najnovijega vremena.

Sa gradine podjosmo u podnožni Duzluk, gdje smo malo dulje počivali, a onda nam se valjalo vraćati u Kutjevo, do kuda smo imali četiri ure hoda. Pošli smo kroz selo, pa onda gorskim prodolom, koji protiče jak potok, okrečući kašikare. Jedva, što smo u prodol unišli, počesmo se i uzpinjati prama briegu Tisovcu. U ovom je kraju »alogac« (*Sambucus Ebulus*) obična bilima i sladka paša kozama i ovcama. S njome druguje i »duhaniš« (*Atropa bella donna*; *Tollkirsche*), a čest je i naprstak žuti (*Digitalis ambigua*), koji ovdje zovu »žabica«. Dodjosmo na Tisovac, u gustiju bukovu šumu, podjosmo stazom, te zagledasmo u dubljini kaludjerski manastir Remete, kamo se kratkoće vremena radi nismo zaputili, već krenuli na susjedni Djedin nos, otvoren i pust brieg na kojem nadjosmo nekoliko liepih bilina i proljetna flora mora da je ovdje veoma zanimiva. Ponajljepša naša zvončika *Campanula persicifolia* tu je mnogobrojna i kako je puna mlječna soka, zovu ju »mlječika«. Od lugara sam saznao, da je ova bilina obljudljena hrana jaraca (srndača).

Djedinim nosom spustisemo se u Veliku Rieku, odkuda krenusmo prama lugarnici. Već je zamračilo bilo, kad smo došli do ribnjaka, a poslije nas uhvatila i noć, te smo više tapajući, nego hodajući, došli u Kutjevo.

Kad je Pero došao pred svoj stan, uzdahne i reče: »Hvala Bogu; lahkanoć gospodine« i ode, da od daleka i naporna puta počine i snom se okriepi.

D. Hire.

Sunčano kolo u Kutjevu.

Liek bijaše osvanuo proljetni dan 20. travnja pr. g. u kutjevačkom kutu. — Jutarnje nebo bilo je krasno modro, samo gdjegdje na obzoru, tamo nad Dilj-gorom, Bosanskom Motajicom i Požežkom gorom, tetiljali su sitni oblačići. — Od sjevero-zapada i sjevera nasladjivaše Kutjevačka gora oko svojim krasnim zelenilom iz kojega se odazivaše ugodan poj raznih pjevica i vjestnice stalnoga proljeća, kukavice.

Bujni šljivici kutjevački, odjenuti bielim plaštrom, napunjavahu svojim ugodnim mirisom dražestnu okolicu. — Zrak bijaše ugodan i topao, u jednu rieč, ciela priroda iztaknula je proljetnu ljepotu svoju.

Uživajući od rana jutra te krasote, sjednem u svoju uredovnicu, te priuštiv si nešto malo dokolice, pograbim na stolu ležeću knjižurinu.

Listajući amo tamo, nabasam na dio obće geologije i to na dinamički dio,

koji pripovieda ob uplivu zraka, vode, zemaljske unutarnje topline i biontâ t. j. biljaka i životinja na preobražaj naše zemaljske kruglje. —

Od svijuh učinaka najviše me zainteresovaše oni zemaljske topline i to: vulkani i s njima u savezu stoeći pojavi, dalje potresi te konačno odsjek biontâ sboreći o zanimivom koljanu ugljika u prirodi, o uplivu biljaka i životinja na stvaranje zemaljske kore. — Nasladom sam prošao Darwinovu teoriju o stvaranju koraljnih grebena po raznim oceanima. —

Stvorivši si slike ob onim strašnim prirodnim pojavima prigodom provale vulkana te zemaljskih uzko u savezu stoećih potresa, pak dalje o postanku koralnih grebena naročito prstenastih atolâ, bijaše mi se već i glava nakon podpunoga dvosatnoga čitanja zapušila. —

Red je došao, da se malo odmorim. — Izadjem iz uredovnice na zrak, te motreći pred sobom još čvrsto u mozak utisnute slike: čas provale vulkanâ, razor gradova i sela uslid potresnih udaraca, čas zanimive koralne grebene i krugove, bacim u toj zamisli oči naprama visokom Uranu. Ali gle čudna pojava! Sunce nije onom jutrašnjom moći i jednakosti bacalo svoje zlatne trake na svoje sirotče »zemlju«. Čas je naglo pripicalo, čas ga ponestajalo — sakrivalo se je za više manje tamno oblaće. — Nebo nije ostalo onako bistro kao iz rana jutra, već se je prevuklo raznoličnim oblacima i oblačićima. Mogli su se na širokom horizontu južno тамо nad Bosnom, zapadno nad Požeškom gorom sjeverno i iztočno nad Papukom i Krndijom, razpoznavati mjestimice cirrusi, stratusi, kumulusi i kombinacije njihove.

Ponajviše pak udarahu u oči Helmholtzovi t. zv. valoviti oblaci (Wogenwolken), kako ih prikazuje slika 69. knjige »Vrieme«, koju je naš dični profesor O. Kučera napisao, a slavno književno društvo »Matica Hrvatska« izdala za svoje članove i širu publiku.

Kako je s mojom službom uzko skopčano promatranje i proučavanje prirodnih pojava i same prirode te i osobitu ljubav k tomu gojim, nisam niti ovaj puta propustio sgodu, da se iz onih kraterskih i oceanskih dubina ne bacim na razmatranje i nebeskih pojava. Odmah pomislim, da je sada hora, da Kučerino razlaganje ob oblacima i raznim pojavama svjetla, vjetrovâ itd. u uzdušnom oceanu i otvorenoj živoj prirodi promatram. Kako sam spomenuto djelo od »Matičinih« knjiga prolistao najprije i sa najvećim zanimanjem, dobro su mi još u pameti ostala razglašanja o gornjim pojavima.

Predmet mojega razmatranja u glavnom su bili valoviti oblaci i cirrusi ili po našu »ovčice«, koje stvarahu na nebu najljepše slike.

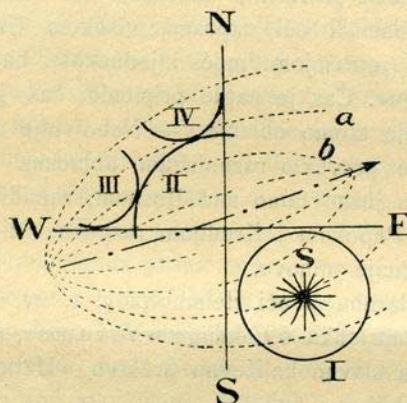
Valoviti oblaci poredali su se na šupljem krugljastom nebesju slično potegnutim meridianima na jednom dielu kruglje zemaljske. Izlazili su iz jednoga stožera, kojemu je početak bio daleko na zapadu, tamo negdje preko od Požeške gore, a drugi stožer na protivnoj strani na izтокu, preko Krndije. Valovi su od zapadnoga stožera izlazili, uzporedno se sve više širili, tako da su oko polovice umišljene osi stajali poput meridianâ na polutniku, sižući jedni na kraj južnoga horizonta nad Bosnom, a drugi na protivnoj strani preko Papuka i Krn.

dije na sjever k Ugarskoj, a prešav polovicu, došlo ih je nešto malo na iztočni pol, dočim se je veći dio razširio u razne oblake, ponajviše u ovčice, kojih je brzo nestajalo, da ih zamiene drugi oblaci.

Između dvaju valova otvorio se je u sjevero-zapadnom pravcu, po prilici od Požege do Velike i preko Kaptola i Kutjeva dalje prema sjevero-izтоку, bledo-plavetan prostor vedroga neba.

U tom plavetnom prostoru padne mi iznenadno u oči ogroman luk pravilna i liepa kruga. Odmah se u meni porodiše misli, da to nisu možda po Kučeri opisani pojavi t. zv. »halo«-i, kako ih je već zvao Aristoteles. Uzhićen od radosti tome izvanrednog pojavi, potrčim po Kučeriu »Vrieme«, da mi bude tumačem tih divnih prizora.

Bijaše oko četvrt na deset do podne. Pograbil knjigu, nisam imao vremena, da ju pobliže listam, već sam zviedljivo motrio nebeski svod. Sunce

S = Sunce. I. Glavno kolo. II., III. i IV. nuzgredni koluti. a, b itd. smjer valovitih oblaka.

bijaše poskočilo između jugo-iztok, daleko iznad obzorja. Oko njega se stvorilo ogromno, krasno, poput duge šareno kolo, sa crvenom bojom do sunca. Kolo je imalo oko 22° polumjera, a u središtu njegovom nalazilo se je žarko sunce. Na protivnoj strani sunca, u onoj bledo-plavetnoj nebeskoj modrini, bijaše ugodno pogledati na prije spomenuti dio luka drugoga koluta. Ali ovaj kolut bijaše znatno veći od onoga okolo sunca, te rek bi izvan središta. Bio je više bledi boje, ne pokazujući onih šarolikih boja duge. Kako mi je pučka učiona prva susjedna kuća, potrčim odmah u školu, da taj liepi prirodni pojav javim i mojim dobrim susjedima, učitelju i učiteljici. Za četvrt sata udaljiše se školska djeca, dočim sam ja motrio dalje tu divnu prirodnu igru.

Listajući »Vrieme« i motreći miene oblakâ i pojav kolutâ, osvjedočio sam se, da sbilja obstoje uvjeti za postanak halo-a. Toplomjer je pokazivao blizu 20° C.

Kako je sunčano svjetlo sa jugo-iztočne strane dolazilo koso i često kroz više valovâ u onaj bledo plavetni prostor, gdje se je ovaj izvansredišnji kolut pokazivao, pa kako se je zrak, valjda uslied prelaza tlačnih maksimâ u minima, oko desete ure znatno uzinemirivao i valoviti se oblaci počeli trgati: počeo se je i luk koluta trgati i ponestajati, pomicući se sve više u protivnom smjeru

pred suncem i to k sjeveru u onom razmjeru, kako se je sunce pomicalo k jugu. Kad bi se taj kolut vido bio u cijeloj veličini svojoj, dodirao bi valjda ono kolo oko sunca ili bi ga možda i sjekao, kako nam to predočuje slika 96 u »Vremenu« za halo u Fontainebleau-u od 28. siječnja g. 1887. Dapače još ljepši prizor bijaše, kada su se nekako na periferiji pokazanoga diela koluta iztaknuli u kratkom vremenu još manji lukovi bliedih koluta, takodjer nepotpuna obsega.

Najjasnije su se ti koluti vidjali, kada su sunčane zrake izmedju spomenutih oblačnih valova mogle više dopirati u bliedo-plavetnu modrinu, a valjda s razloga, što se je u sredini tih dvaju primičućih ili udaljujućih se valova od njihovih rubova stvorio oblačni medium, u kojem je halo najlaglje mogao postati. Napokon je ta igra nuzgrednih koluta oko 10 sati do podne prestala, drugi se oblaci razvijali, a valovi malo po malo pokrili cijelo horizont. Glavno prvo bitno kolo okruživalo je sunce takodjer u izprekidanom obsegu, kako su oblaci prolazili izpred ili pokraj sunca. Vido se do 5 sati po podne, dok nisu oblaci posvema pokrili nebo. Priležeća slika (str. 14.) niješto jasnije pokazuje pojav koluta.

Štovani čitaoci ovoga člančića, koji žele pobliže saznati, što su za pravo halo-i, neka izvole prolistati Kučerino »Vrieme«, koje će ih o tom podučiti svestrano.

N. Kosinskijev.

K s l i c i.

Već smo spomenuli, da je prezaslužni slovenski rodoljub i planinar Jakov Aljaž, župnik u Dovju, na vrh Triglava ob svom trošku postavio stup, koji zovemo „Aljažev izgledni tornjić.“

Taj je tornjić visok 1·90 m., u promjeru mjeri 1·25 m., gradjen je od željeza, a ima u njem prostora za 4 do 5 planinara. Ima četiri prozorka na četiri strane sveta i u njima označen panorama.

Tornjić, kojega je župnik Aljaž i sam zamislio, najviša je planinarska tvorevina u cijelom slavenskom svetu (2865 m.), a Slovincima poznata kao »Aljažev stolp«, kojega hvale i Englezi i Francezi i Niemci u knjizi spomenici, koju je župnik Aljaž poklonio. U knjizi ima latinski napis Aljažev, koji u slovenskom prevodu glasi: »Pozdravljen popotnik! Blagovoli, če Ti je ljubo, zapisati v to knjigo ime svoje in kako misel. — Taj stolpič s panorami sem postavil po svojem načrtu in ob svojih stroških ter na svojem svetu dne 7. augusta 1895. v občo korist. Jakob Aljaž, župnik na Dovjem.«

Od 24. srpnja iste godine Aljažev je tornjić i državni triangulacijski znak, kakovim ga je učinio nadporučnik Ljudevit Guttman, kojom je prilikom dao krov oličiti crno, a obod belo, da se bolje i dalje vidi i na spomen toga dana pod njime ukopao staklenku sa pisacem.

Godine 1895. bila su u tornjiću 223 planinara i upisali se u spomen-knjigu.

Sliku Vodnikove kuće, župnika Aljaža i njegova tornjića posudilo nam je pobratimsko planinarsko društvo u Ljubljani, pa mu zato budi i na ovome mjestu izrečena srdačna hvala.

Književnost.

Geognostisch - botanischer Reisebericht über das kroatische Küstenland, das Likaner und Otočaner-Grenzgiment, von Dr. Joseph Schlosser und Ludwig v. Vukotinović.

Bilo je 20. svibnja godine 1852. kad se je dr. Schlosser u društvu sa svojim prijateljem i pobratimom Ljudevitom Vukotinovićem oprostio sa zidinama grada Zagreba i krenuo preko trošnoga savskoga mosta na daleki put. Podporom bana Josipa Jelačića izpunila im se davana želja, da obadju hrvatsko primorje, Liku i Krbavu, s toga i krenuše na put vesela i radostna srdca, kao da idu u svatove.

Iz Zagreba krenuše preko Rakova potoka u Jasku i Karlovac, a odavde Lujzijskom cestom u Severin, pa Gorskim kotarom na Mrzlu vodicu i Jelenje gornje, gdje ih prvi puta pozdravi Jadransko more. Kroz Banska vrata unijdoše na Rieku, odkuda su nastavili svoje botaničko-geografsko putovanje po našem primorju. Iz Senja podiju preko Vratnika u Žutulovku, a odavde u Otočac, pak Gospic, gdje ih je zadio golemi Velebit. Bili su i na Oštarijama, uzeli se na Sadikovac i spustili mrtvom onom cestom u Karlobag. Iz Sv. Roka uzeli su se na Sv. Brdo, poslije spustili prema Obrovcu, a prenoćili u Podpragu u kući tamošnjega blagovjestnika, koji im ponudi krevete ovim riećima: »U ovom je krevetu prenoćilo Nj. Veličanstvo, kralj saksinski, u onomu, njegova Preuzvišenost ban Jelačić.«

Povrativ se sa sv. Brda u Sv. Rok, podjoše očavle u Korenicu i dodjoše u nepoznatu im Krbavu, gdje su se mnogo trudili i mučili, upevši se na Pliševicu i Mrsinj. Odavde se uputiše preko Preboja na Plitvička jezera (koja je Vukotinović poslije opisao u publikacijama bečke akademije).

Iz Otočca podiju u Brinje i Jezerane, Velikom Kapelom u Josipdol, a onda u Karlovac, pak Zagreb, kamo su prispjeli 25. lipnja sponunate godine.

U uvodu svoga putopisa iztiču nam geognostičke, orografiske i hidrografiske odnošaje, a svraćaju osobitu pozornost na bogatu i raznoliku floru krajeva, kojima su prvi puta prošli.

Taj putopis štampan u folio formatu, prema devet stranica, a bijaše dodan kao prilog u novinama hrvatsko-slavonskoga gospodarskoga društva u Zagrebu. Dr. Schlosser iste je godine to putovanje opisao kao botaničar u »Oesterreichisches botanisches Wochensblatt« u Beču pod naslovom: »Reiseflora von Süd-Croatien.«

»*Planinski vestnik*,« glasilo »Slovenskega planinskega društva« u Ljubljani piše u br. 12. od prošle godine o »Hrvatskom Planinaru« ovo: »Tega jako zanimivega planinskega vestnika je izšlo letos 7 številk. O vsebini prvih dveh smo že poročali v 7. štev. »*Plan. Vestnika*.« Osobito nas veseli, da se posebno zanimali za delovanje in napredovanje »Sloven. planin. društva« ter točno poročo o vsakem našem uspehu in vsaki planinski slavnosti. V članku »*Planinarstvo i svečenstvo*« poveličuje prof. dr. Fr. Marković zasluge tega stanu, poudarajoč zasluge nekdanjega predsednika Hrv. plan. društva Josipa Torbarja, Valentina Staniča, Valentina Vodnika, pesnika Savinskih planin, škofa Slomšeka, nedosežnega Jakoba Aljaža, pesnika planin. Simona Gregorčiča in slednjič mladi dva turista in pisatelja Fr. Finžgarja in J. Mlakarja. Naštěvajoč hiže božje po naših najviših vrhovih, omenja, da je slovenska duhovščina velika podpora razvitu turistike. Dragutin Hirc opisuje zasluge Valentina Vodnika za planinstvo. Posebno nas pa zanima znanstveni i tako važni spis »*Planinske životinje*«, ki ga je spisal strokovnjak, dr. Lazar Car; o njem izpregovorimo drugo leto še nekoliko več. V zadnji številki je začetek za nas velezanimivega spisa: »Iz Zagreba na Triglav«. Doznavali smo tudi, da je naš časni član prof. dr. J. Frischaufer tudi na Hrvatskem počel že leta 1874. ledino orati ter dal prvi povod k ustanovitvi »Hrvatskega plan. društva«, — List je prinesel letos tudi dve slike in sicer Vodnikovo kočo na Velem polju in Jakoba Aljaža. — Mlademu planinskemu prijatelju želimo mnogo napredka in uspeha v novem letu, Slovencem pa toplo priporočamo »Hrvatskega Planinara«, ki stane na leto 2 gld.